

2 pav. 1–1,5 m gylyje atidengtas sudegusios gynybinės tvoros fragmentas iš Š. K. Duderio nuotr.

Fig. 2. A fragment of the burnt defensive wall unearthed at a depth of 1–1.5 m, as seen from the N

dalį, supilant tamsiai pilkos spalvos gruntą. Storiausias supiltinis sluoksnis (apie 70 cm) buvo virš gynybinės tvoros fragmento. Šlaito viršuje, 90–120 cm gylyje, H_{abs} 85,45–85,65 m, atidengtas apie 1x0,9 m dydžio apardytas rieduliukų grindinys, formuotas iš nedidelių, nuo 5x5 cm iki 20x10 cm dydžio, natūralių akmenų. Analogiškas grindinio fragmentas atidengtas žemiau šlaite, kur 60–65 cm gylyje, H_{abs} 83,40–84,10 m fiksuotas apie 1,8x0,7 m dydžio apardyto nedidelių rieduliukų grindinio fragmentas. Veikiausiai šie grindiniai buvo skirti sutvirtinti šlaitą.

Trečiasis piliakalnio gynybinių įtvirtinimų formavimo etapas siejamas su šlaito viršutinės dalies aukštinimu, supilant rudos spalvos priemolį su tamsiai pilkos spalvos grunto tarpsluoksniu.

Lieka neaišku, kada piliakalnį nustota naudoti, mat tyrimų metu nepavyko rasti archeologinių radinių. Galima kelti hipotezę, jog piliakalnis buvo naudojamas nuo VII a. II pusės iki IX a., t. y. manant, jog kitoje Ventos upės pusėje esantis tokio paties laikotarpio kapinynas buvo paliktas šio piliakalnio aplinkoje gyvenusių žiemgalių genties atstovų. Remiantis istoriniais šaltiniais, piliakalnio naudojimą gynybiniais tikslais galima nukelti iki XIV a.

The investigation of the N slope of Papilė hillfort I

In 2019, a cross-section was made of the N slope of Papilė hillfort I (Akmenė District, N Lithuania) by excavating a 32.5x1 m area. Burnt fragments of a defensive wall, dated to 1316±40 BP using the ^{14}C method (Figs. 1–2), and fieldstone paving, which was probably laid later to reinforce the hillfort's slope, were unearthed on the upper part of the slope.

Mindaugas Grikpėdis

Gegrėnų archeologinis kompleksas

2019–2020 m. atlikti žvalgomieji tyrimai bei žvalgymai Gegrėnų archeologiniame komplekse, kurį sudaro du piliakalniai, du kapinynai, pilkapynas bei senovės gyvenvietė (Plungės r., Žemaičių Kalvarijos sen.). Naujai įrengiamos infrastruktūros vietose ištirta 19 šurfų, iš viso 20 m^2 plotas, įrengiamų takų, laužavietės bei atvežtiniu gruntu užpilamų iškasinėjimų vietose žvalgytas apie 1500 m^2 plotas (1 pav.).

Gegrėnų archeologinis kompleksas tyrinėtas 2012–2013 m. pritaikant jį lankymui. A. Žilinskaitė 2012 m. Gegrėnų piliakalniuose, kapinyne ir jų aplinkoje ištyrė 20 šurfų. Kultūrinis sluoksnis neaptiktas, tačiau piliakalnio R papėdėje tirtame šurfe rasti 3 lipdytos keramikos fragmentai (*KPC DF*, f. 39, ap. 1, b. 3284). 2013 m. Gegrėnų piliakalniuose ir jų aplinkoje tyrimus atliko V. Juškaitis. Ištirtos 2 perkasos ir 10 šurfų, pėsčiųjų takų vietose žvalgytas apie 1230 m^2 dydžio plotas. Archeologinis sluoksnis neaptiktas, tačiau piliakalnio II Š dalyje aptiktas griautinis kapas be įkapių, datuotas XVII–XIX a. Archeologinių žvalgymų metu Gegrėnų piliakalnio PR papėdėje rastas III–VIII a. ietigalis, IX–XII a. būdingos keturlapio dobilo formos segės fragmentas, buitinės keramikos šukė, dviejų geležinių peilių fragmentai ir neaiškios paskirties radinys (*ATL 2013 metais*, 2014, p. 170).

Didžiojoje dalyje 2019 m. tirtų šurfų archeologinių radinių ar struktūrų neaptikta, įžemis juose pasiektas 0,3–1,3 m gylyje, o žvalgymų vietose kai kur ir 10–20 cm gylyje. Piliakalnių aikštelėse tirtuose šurfuose archeologinių radinių ir kultūrinio sluoksnio nerasta. Pirmojo piliakalnio aikštelės centrinėje dalyje tirtame šurfe 9 iki 1,3 m gylio fiksuoti supiltiniai žvyringo smėlio sluoksniai, tikėtina, buvo supilti reljefo lyginimo darbų metu užpylus ten buvusias daubas. Žvalgant aikštelės ŠV pakraštyje aptikta degusių ir nedegusių gyvulių kaulų. Aikštelės PR dalyje rasti du XVI–XVII a. vario lydinio žiedai (2:1, 2 pav.). Aikštelės P dalyje įžemyje fiksuota keletas galimai archeologinių objektų kontūrų. Gegrėnų piliakalnio II aikštelėje taip pat aptikti du XVI–XVII a. būdingi vario lydinio žiedai (2:3, 4 pav.), taip pat žmogaus žandikaulio fragmentas. Abiejuose piliakalniuose rasti žiedai, tikėtina, yra iš suardytų kapų, preliminariai datuojamų XVI–XVII a.

– 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 6 – 7

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – 2019 m. tirti šurfai; 2 – 2020 m. žvalgytos tranšėjos; 3 – 2020 m. žvalgyti plotai; 4 – saugomų teritorijų ribos; 5 – 2013 m. V. Juškaičio tirti šurfai; 6 – 2013 m. V. Juškaičio žvalgytos tranšėjos; 7 – 2012 m. A. Žilinskaitės tirti šurfai. M. Grikpėdžio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigations: 1 – test pits excavated in 2019; 2 – utility trenches surveyed in 2020; 3 – areas surveyed in 2020; 4 – boundaries of the protected territories; 5 – test pits excavated in 2013 by Juškaitis; 6 – utility trenches surveyed in 2013 by Juškaitis; 7 – test pits excavated in 2012 by Žilinskaitė

2 pav. Piliakalniuose aptikti vario lydinio žiedai: 1, 2 – iš pirmojo piliakalnio; 3, 4 – iš antrojo piliakalnio. M. Grikpėdžio nuotr.

Fig. 2. The copper alloy rings discovered at the hillforts: 1, 2 – from the first hillfort; 3, 4 – from the second hillfort

Pirmojo piliakalnio PR papėdėje, greta pilkapyno, nuo 20 cm gylio aptiktas iki 50 cm storio kultūrinis sluoksnis su keliomis I tūkst. – II tūkst. I pusei būdingomis keramikos šukėmis ir molio tinko fragmentu.

Gegrėnų kapinyno ir kapinyno II teritorijose žmonių kaulų ar radinių iš suardytų kapų neaptikta. Kapinyno teritorijos V paribyje tirtuose šurfuose 1–2 nuo 40–50 cm gylio slūgsojo 20–30 cm storio kultūrinis sluoksnis be radinių. Šurfe 1 65 cm gylyje atidengtas akmenų klojinio fragmentas, tačiau neaptikus radinių šios struktūros chronologija ir paskirtis liko neaiški. Žvalgymų metu apie 20 m į ŠV nuo šių šurfų tranšėjoje 1 rastas II tūkst. I pusei būdingas apžiestos keramikos fragmentas. Šurfuose 1–2 atidengtas kultūrinis sluoksnis bei į ŠV nuo jų aptikta puodo šukė leidžia spėti, jog šioje vietoje gali būti išlikęs II tūkst. I pusės gyvenvietės sluoksnis.

Senovės gyvenvietėje archeologinių radinių aptikta tik V dalyje tirtame šurfe 17 (lipdytos (?) keramikos smulkus fragmentas, šlako gabalėlis). Gyvenvietės P paribyje tirtame šurfe 11 nuo 25–30 cm gylio aptiktas 40 cm storio kultūrinis sluoksnis, kurio viršuje rasta XX a. stiklo šukė, kitų radinių sluoksnyje neaptikta. Iš viso archeologinių tyrimų metu surinkta 19 archeologinių radinių, kurie perduoti ŽMA.

Gegrėnai archaeological complex

In 2019–2020, 19 test pits were excavated and roughly 1500 m^2 were surveyed at the Gegrėnai archaeological complex (Plungė District, W Lithuania) (Fig. 1). No finds or structures were discovered in the majority of the test pits, sterile soil being reached at a depth of 0.3–1.3 m, and in places at the surveyed locations from a depth of 10–20 cm. At each of the two hillforts two 16th–17th-century copper alloy rings from destroyed burials were discovered (Fig. 2). A cultural layer, up to 50 cm thick and containing several sherds of 1st millennium – first half of the 2nd millennium pottery and fragments of clay daub, was discovered at the SE foot of the first hillfort. The cultural layer and a sherd of partly thrown pottery discovered in the W edge of the cemetery's grounds allow one to conjecture that a settlement horizon from the first half of the 2nd millennium could have survived at this location. Archaeological finds from the ancient settlement have been found only on the W part. In all, 19 finds were collected during the investigation.

Mindaugas Grikpėdis

Marcinkonių senovės gyvenvietė

2019 m. atlikti žvalgomieji tyrimai Marcinkonių senovės gyvenvietės teritorijoje (Varėnos r., Marcinkonių sen.). Projektuojamo tiltelio per Dorupio upelį aplinkoje buvo ištirti 2 šurfai, iš viso 2 m^2 plotas; projektuojamų tiltelio polinių atramų vietose atlikti 4 gręžiniai rankiniu stumiamu gruntotraukiu.

Gyvenvietę 1977 m. aptiko L. Kavaliauskas, kai buvo suartas iškirsto miško plotas (*KPC DF*, f. 39, a. 1, b. 1299). 1978–1980 m. L. Kavaliauskas ištyrė 10 šurfų, iš viso apie 23 m^2. Tuomet nustatyta, jog gyvenvietėje yra išlikęs iki 50 cm storio kultūrinis sluoksnis, dengiamas įvairaus storio užpustyto smėlio sluoksniu. Aptiktas 120x80 cm dydžio, 80 cm gylio židinys, kelios stulpavietės, 150x80 cm dydžio ūkinė duobė. Surastas dvigubo nupjauto kūgio formos verpstukas, puoštas laužytų vingelių ornamentu, geležinis peilis, žiestos, apžiestos ir lipdytinės keramikos. Šiuos duomenis į mokslinę apyvartą įtraukė T. Ostrauskas, kuris 1995 m. žvalgomaisiais tyrimais nustatė gyvenvietės ribas (*ATL 1994 ir 1995 metais*, 1996, p. 329). Tuomet ištirti